

Natuurtoetsing aanpassing De Holenberg, Schaijk

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet
en Nee, tenzij-toetsing in het kader van het
Natuurnetwerk Noord-Brabant

E.J.F. de Boer
K.D. van Straalen

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Natuurtoetsing aanpassing De Holenberg, Schaijk

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet en Nee, tenzij-toetsing in het kader van het Natuurnetwerk Noord-Brabant

ir. E.J.F. de Boer, ing. K.D. van Straalen

Status uitgave: eindrapport

Rapportnummer: 16-133
Projectnummer: 16-572
Datum uitgave: 4 september 2016
Foto's omslag: -
Projectleider: ir. E.J.F. de Boer
Naam en adres opdrachtgever: Preadium Coöperatie UA
Maurick 1, 5261 NA Vught
Referentie opdrachtgever: mail 15 juli 2016
Akkoord voor uitgave: drs. G.F.J. Smit
Paraaf:

Graag citeren als: Boer, E.J.F. de & K.D. van Straalen, 2016. Natuurtoetsing aanpassing De Holenberg, Schaijk. Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet en Nee, tenzij-toetsing in het kader van het Natuurnetwerk Noord-Brabant. Bureau Waardenburg Rapportnr. 16-133. Bureau Waardenburg, Culemborg.

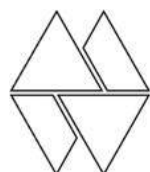
Trefwoorden: Natuurtoets, Nee, tenzij-toets. De Holenberg

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Camping De Holenberg

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Camping de Holenberg te Schaijk is voornemens om de camping uit te breiden en het bestaande camping op een aantal punten aan te passen. Deze ingreep kan effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren en de waarden van de het Natuurnetwerk Noord-Brabant (NNB).

De Holenberg heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om effecten, als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden, op beschermde soorten en het NNB in beeld te brengen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Edward de boer projectleiding, rapportage
Dirk van Straalen veldwerk, rapportage, fotografie.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Voor de camping werd de opdracht begeleid door de mevrouw G. Stoffelen van Praedium Coöperatie U.A.. Wij danken haar voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak <i>quick scan</i> beschermde soorten	7
1.3 Aanpak nee, tenzij-toets NNB	8
1.4 Verantwoording	9
2 Plangebied en ingreep.....	11
2.1 Het plangebied	11
2.2 De ingreep	13
2.3 Planning van de werkzaamheden.....	14
3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren	15
3.1 Methodiek onderzoek	15
3.2 Resultaten.....	16
4 Effecten op beschermde flora en fauna	19
5 Natuurnetwerk Noord-Brabant.....	21
5.1 Algemene omschrijving waarden en kenmerken.....	21
5.2 Specifieke omschrijving waarden en kenmerken.....	22
5.3 De waarden en kenmerken op De Holenberg	24
5.4 Effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken	24
6 Conclusies en aanbevelingen	27
6.1 Conclusies Wnb	27
6.2 Conclusies NNB	27
6.3 Aanbevelingen.....	28
7 Literatuur.....	31
Bijlage 1 Kader Wet natuurbescherming.....	33

Figuur 1 Globale ligging plangebied (rood omcirkeld).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Camping de Holenberg wil zich gaan richten op een oudere doelgroep. Zij willen de camping daartoe uitbreiden en meer aantrekkelijk maken voor deze doelgroep door een meer op natuurgerichte inrichting van de camping en ook de voorzieningen op de camping, inclusief de overnachtingsmogelijkheden daarop aan te passen en tevens mogelijkheden te bieden voor 'zorgvakanties'.

Om de plannen te realiseren is een aanpassing van het bestemmingsplan noodzakelijk. Bij het vaststellen van het bestemmingsplan en het aanpassen aan de camping en de uitbreiding van de camping zal rekening gehouden moeten worden met het huidige voorkomen van soorten planten en dieren die beschermd zijn krachtens de Wet natuurbescherming en omdat de camping deels binnen de het Natuurnetwerk Noord-Brabant (voorheen de EHS genaamd) ligt ook met de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNB.

De vragen of voor de uitvoering van het bestemmingsplan een vrijstelling geldt dan wel een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) nodig is en zo ja, of deze ontheffing kan worden verleend, of komen in beginsel pas aan de orde in een procedure op grond van de Wnb. Dat doet er niet aan af dat de raad het plan niet kan vaststellen indien en voor zover hij op voorhand in redelijkheid kan inzien dat de Wnb aan de uitvoerbaarheid van het plan binnen de planperiode in de weg staat.

In dit rapport wordt verslag gedaan van een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de betekenis van het plangebied voor beschermde soorten en een toetsing aan de waarden van het NNB.

Het doel is om te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming. Als dat het geval is, wordt bepaald of er maatregelen mogelijk zijn om overtreding te voorkomen, of er een vrijstelling geldt of onder welke voorwaarden ontheffing kan worden aangevraagd en verkregen. Daarnaast wordt een Nee, tenzij-toetsing uitgevoerd.

1.2 Aanpak *quick scan* beschermde soorten

Bij de uitvoering van de plannen zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren. Als de voorgenomen ingreep leidt tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing Wnb moet worden verkregen (zie bijlage 1).

Dit rapport beschrijft de effecten van de ingreep op beschermde en/of bijzondere soorten planten en dieren. In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van ingreep.
- Welke effecten op beschermde soorten heeft de ingreep?
- Kunnen de effecten een wezenlijke negatieve invloed op soorten hebben?
- Worden verbodsbepalingen van de Wnb overtreden? Zo ja, welke?
- Moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten?

1.3 Aanpak nee, tenzij-toets NNB

De huidige camping ligt voor een belangrijk deel binnen het Natuurnetwerk Noord-Brabant (NNB, vroeger de EHS genaamd). Het ruimtelijke beleid voor het NNB is gericht op behoud en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden. Daarom geldt in het NNB het 'nee, tenzij'-regime. Als een voorgenomen ingreep de 'nee, tenzij'-toets met positief gevolg doorloopt kan de ingreep plaatsvinden. Eventuele nadelige effecten moeten worden gemitigeerd en de resterende schade moet worden gecompenseerd. Als een voorgenomen ingreep niet voldoet aan de voorwaarden uit het 'nee, tenzij'-regime dan kan de ingreep niet plaatsvinden (zie 'Spelregels EHS', ministerie van LNV, 2007).

Een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNB is niet toegestaan. Tenzij:

- Er sprake is van redenen van groot openbaar belang.
- Er geen alternatieven zijn.
- De resterende schade (na mitigatie) wordt gecompenseerd.

De nee, tenzij-toets in de voorliggende rapportage geeft antwoord op de volgende vragen:

- Wat zijn de wezenlijke waarden en kenmerken van het NNB ter plaatse van de ingreep? Hieronder vallen ook de beheertypen (natuurdoeltypen).
- Welke effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken van de NNB heeft de ingreep?
- Zijn deze effecten als *significant* te kwalificeren?
- Hoe kunnen de effecten worden gemitigeerd of gecompenseerd?

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn of worden omschreven in provinciale natuurbeleidsplan (Provincie Noord-Brabant, 2012). De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de actuele en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. Het gaat daarbij om: de bij het gebied behorende natuurdoelen en -kwaliteit, geomorfologische en aardkundige waarden en processen, de waterhuishouding, de kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, stilte, donkerte en openheid, de landschapsstructuur en de belevingswaarde. De natuurdoelen worden (vaak per perceel) gespecificeerd als natuurdoeltype of beheertype.

1.4 Verantwoording

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het in 2016 uitgevoerde veldwerk, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Op 1 januari 2017 zal de Wet Natuurbescherming in werking treden. Deze nieuwe wet betekent meer dan een samenvoeging en integratie van de bestaande wettelijke kaders. Er wijzigt ook inhoudelijk het nodige. Zo voorziet de Wet Natuurbescherming onder andere in een gewijzigd beschermingsregime van soorten en regelt ze dat provincies het bevoegde gezag worden voor de ontheffingverlening voor projecten en het vaststellen van vrijstellingsregelingen. De wet bevat mogelijkheid om regels vast te stellen bij lagere regelgeving. Omdat deze zogenaamde uitvoeringsregelgeving nog moet worden ingevuld, is het moeilijk om alle juridische gevolgen van de nieuwe wet op dit moment in te kunnen schatten. Duidelijk is dat de wijzigingen in natuurwetgeving consequenties kan hebben voor de uitvoering van projecten met een doorlooptijd na 1 januari 2017. De projecten die dan gaan lopen zullen getoetst moeten worden aan de nieuwe Wet Natuurbescherming en de overgangsregeling.

Het plangebied is op 1 augustus 2016 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en expert judgement is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Aanwezige bebouwing en bomen zijn extern en voor zover toegankelijk intern beoordeeld op aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen.

Aanvullend op het terreinbezoek heeft beperkt bronnenonderzoek plaatsgevonden. Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder de NDFF¹. Daarnaast is, voor zover nodig, gebruik gemaakt van achtergrond documentatie (zie literatuurlijst).

De conclusie in dit rapport is gebaseerd op gegevens van 2016. De gegevens over beschermde soorten zijn houdbaar tot 2020. Indien de in dit rapport beschreven ingreep wijzigt dan wel wordt uitgevoerd na 2019 kan een actualisatie van het onderzoek nodig zijn.

Het onderzoek is uitgevoerd door medewerkers van Bureau Waardenburg. Deze zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteits-handboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau

¹ Nationale Database Flora en Fauna geraadpleegd dd. 22 augustus 2016

Waardenburg is door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

2 Plangebied en ingreep

2.1 Het plangebied

Camping de Holenberg ligt langs de Udensedreef ten zuiden van Schaijk (gemeente Landerd). Het plangebied voor de totale aanpassing omvat de huidige camping en een voormalig agrarisch perceel aan de noordzijde van de camping.

De camping zelf bestaat meer dan 30 jaar. Op de camping zijn diverse soorten accommodaties aanwezig, van kort verblijf staanplaatsen tot groepsverblijven. Op de huidige camping staan daarom diverse bouwwerken. Deze verschillen nogal in ouderdom maar zijn wel alle voor een belangrijk deel uit hout opgebouwd. Ter ontsluiting loopt er een aantal verharde en half verharde paden over het terrein.

De camping is aangelegd in een bosgebied; naaldbos en gemengd bos. Binnen dit bosgebied zijn een aantal 'open ruimten' gemaakt waar binnen en waar omheen de diverse accommodaties zich bevinden. Naast de accommodaties bevinden zich op het terrein verspreid ook andere recreatieve voorzieningen (zoals speeltoestellen) en sanitaire voorzieningen.

Een deel van de huidige camping is begrensd als NNB (zie verder ook § 5).

Daarnaast omvat het plangebied een voormalig agrarisch perceel dat aan de noordzijde van de huidige camping is gelegen. Dit perceel is inmiddels uit agrarisch gebruik genomen en er heeft al een aantal inrichtingswerken op plaatsgevonden. Zo is er een 'ven' met flauw aflopende oevers gegraven en is er half natuurlijk grasland ontwikkeld (bloemrijk, soortenrijk). Ook zijn fruitbomen aangeplant.

Impressies van de huidige camping

Te verwijderen bouwwerk

Het nieuwe 'ven'

Figuur 2 Ligging plangebied (rood omlijnd). Geel is de huidige camping en paars de beoogde uitbreiding (Bron: Preadium)

Het plangebied maakt deel uit van het gebied de Maashorst, een gebied dat momenteel sterk in ontwikkeling is en waar bij die ontwikkeling de nadruk op natuur ligt. Westelijk grenst het plangebied aan een groter bosgebied waar binnen ook diverse ingrepen voor natuurontwikkeling zijn / worden uitgevoerd (aanleg vennen). Noordelijk van het plangebied ligt een agrarisch perceel. Zuidelijk grenst het plangebied aan het terrein van de Natuurbegraafplaats Maashorst (in ontwikkeling) en

oostelijk van het plangebied ligt agrarisch gebied afgewisseld met kleinere boselementen.

2.2 De ingreep

De voorziene ingreep kan omschreven worden als een ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Gebruik van een door de minister goedgekeurde gedragscode voor de betreffende ingreep is vooralsnog niet aan de orde. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt op basis van de huidige Flora- en faunawet een vrijstelling van soorten in Tabel 1 (zie bijlage 1). Bij inwerking treden van de Wet Natuurbescherming in 2017 zal daaraan weinig veranderen. In Noord-Brabant moet men dan echter wel rekening houden met de mogelijkheid dat voor kleine marterachtigen geen vrijstelling meer geldt en dat voor die soorten alsnog een vergunning / ontheffing benodigd is.

Het plan omvat de volgende onderdelen (afgeleid uit de onderbouwing bij het principe verzoek voor medewerking aan het project door de gemeente Landerd; Preadium, 2016):

- Uitbreiding camping: Aan de noordzijde van de camping wordt een agrarisch perceel van 4,4 ha groot bij de camping gevoegd. Hiervan wordt 2,9 ha als natuur ingericht. Die inrichting omvat het in § 2.1 al genoemde 'ven' (0,67 ha), maar daarnaast omvat het ook een pluktuin (0,65 ha) en een bosje (1,59 ha).
- Het realiseren van een theehuis. Op een oppervlak van 400m² wordt een theehuis gebouwd.
- Uitbreiding van het aantal nachtverblijven op de camping van 29 naar 105 verhuureenheden (55 eenheden bij de natuurvijver en 50 eenheden in het bos).
- Aanpassing van de vijver binnen de huidige camping. De vijver wordt vergroot en krijgt een meer natuurlijk karakter.
- Verkleining van het aantal vaste staanplaatsen en tijdelijke staanplaatsen voor caravans en tenten.
- Aanpassingen aan de ruimtelijke inrichting van de bestaande camping met plaatselijk kap van bomen (beperkt), verwijderen/vervangen oudere voorzieningen en aanleg nieuwe voorzieningen.

Gelijk met de aanpassingen aan de camping wil men ook komen tot een herbegrenzing van het NNB. Het terrein van de huidige camping moet daarbij buiten het NNB worden geplaatst. Elders zal een even groot gebied aan de EHS worden toegevoegd

Figuur 3 Inrichtingsschets behorende bij principeverzoek medewerking gemeente Landerd (Bron: Preadium, 2016)

2.3 Planning van de werkzaamheden

De planning van de uitvoering is afhankelijk van het aanpassen van het bestemmingsplan. Pas nadat het bestemmingsplan is gewijzigd kan met de uitvoering van de werkzaamheden op de huidige camping en de bouw van nieuwe voorzieningen worden begonnen.

Een wijziging van het bestemmingsplan is niet voor medio 2017 voorzien. Met de aanpassing van de camping inclusief de algehele afronding van de noodzakelijke werkzaamheden daarvoor zal vervolgens naar verwachting in totaal enkele jaren gemoeid zijn.

3 Voorkomen van beschermde soorten planten en dieren

In de Wet natuurbescherming, die per 1 januari 2017 de Ffw vervangt worden twee beschermingsregimes onderscheiden. Habitatrichtlijnsoorten en overige beschermde soorten. Voor Habitatrichtlijnsoorten geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. Voor overige beschermde soorten kan de provincie vrijstelling verlenen. In de tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

3.1 Methodiek onderzoek

Bronnenonderzoek

Voor het bronnenonderzoek is in de eerste plaats het NDFF geraadpleegd. Nagegaan is in hoeverre hier waarnemingen van beschermde soorten en Rode lijstsoorten uit het plangebied en de omgeving van het plangebied in zijn opgenomen. Daarnaast is gebruik gemaakt van het onderzoek dat is uitgevoerd voor de aanleg van de aanliggende natuurbegraafplaats Maashorst.

Veldonderzoek

Het bronnenonderzoek heeft geleid tot een lijst van in het veld te onderzoeken soorten planten en dieren. Naast de beschermde soorten zijn ook soorten van Rode lijsten op hun voorkomen onderzocht, omdat deze indicatief zijn voor natuurwaarden en tevens extra aandacht behoeven in het kader van de zorgplicht en van belang zijn voor de inschatting van de algemene ecologische waarden van het plangebied i.v.m. de beoogde gewijzigde begrenzing van het NNB.

Het veldbezoek is gericht geweest op het daadwerkelijk waarnemen van soorten en op de aanwezigheid van sporen (holen, vraatsporen, nesten, wissels, haren, uitwerpselen, etc.) van te verwachten diersoorten. Tevens is een beoordeling gemaakt van de geschiktheid van het plangebied als standplaats voor beschermde planten en als (onderdeel van het) leefgebied van beschermde diersoorten.

De aanwezige wateren (vijver, ven) zijn niet bemonsterd omdat hierin vanwege hun geïsoleerde ligging (niet aangesloten op andere wateren) geen beschermde vissoorten zijn te verwachten en amfibieën zich op het moment van veldbezoek al weer goeddeels uit het water hebben teruggetrokken. De wateren zijn wel beoordeeld op hun geschiktheid als voortplantingswater voor amfibieën.

3.2 Resultaten

Planten

In het plangebied zijn geen beschermde soorten planten aangetroffen. Wel is de voorheen (Ffw) algemene beschermde brede wespenorchis aangetroffen. Deze soort wordt ook in het overzicht van het NDFF vermeld. In het NDFF zitten over de afgelopen tien jaar geen waarnemingen van beschermde plantensoorten binnen het plangebied. Op enige afstand van het plangebied zijn wel enkel waarnemingen van ronde zonnedauw bekend. Geschikte groeiplaatsen / biotopen voor beschermde plantensoorten zijn op de huidige camping niet aanwezig. Rond het nieuwe 'ven' in het uitbreidingsdeel zijn tijdelijk wel in potentie geschikte standplaatsen aanwezig voor bijvoorbeeld enkele beschermde akkerkruiden. Betreffende soorten zijn echter tijdens het veldbezoek niet aangetroffen.

Op grond hiervan is beoordeeld dat het terrein van de huidige camping geen betekenis heeft voor beschermde soorten planten. En dat het terrein voor de beoogde uitbreiding wel potenties heeft voor bepaalde beschermde soorten. Het plangebied is daarmee (nog) niet van lokaal of regionaal belang voor beschermde plantensoorten.

Ongewervelden

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde ongewervelden waargenomen. In het NDFF zitten geen recente (afgelopen 10 jaar) waarnemingen van ongewervelden uit het plangebied of de omgeving van het plangebied. De bestaande camping biedt geen geschikt leefgebied voor ongewervelden. De bestaande camping heeft daarmee geen betekenis voor beschermde ongewervelden.

Zowel het 'ven' als de bloemrijke graslanden maken het uitbreidingsgebied in potentie geschikt voor minder algemene insectensoorten waaronder diverse libellen en dagvlinders. Het valt echter niet te verwachten dat daar ook beschermde soorten van zullen profiteren. Beoordeeld is daarom dat ook het gebied van de uitbreiding op dit moment geen potenties heeft voor ongewervelden.

Vissen

Zowel de vijver op de huidige camping als het 'ven' in het uitbreidingsgebied liggen geïsoleerd t.o.v. van andere wateren. Het 'ven' is daarbij nog maar zeer recent aangelegd. Er zijn daarnaast geen waarnemingen bekend van strikt(er) beschermde vissoorten uit de omgeving. Daarmee kan worden uitgesloten dat het plangebied van betekenis is voor beschermde vissoorten.

Amfibieën

Vanuit de nabije omgeving is het voorkomen van de rugstreeppad en de alpenwatersalamander bekend. Het 'ven' vormt geschikt voorplantingshabitat voor deze soorten terwijl in de omgeving ruim landhabitat en overwinteringsgelegenheid voor deze soorten aanwezig is. Momenteel zijn nog geen waarnemingen van deze soorten uit het plangebied bekend maar het plangebied heeft zeker potenties voor deze soorten. Bij werkzaamheden in het uitbreidingsgebied van de camping is het daarom gewenst rekening te houden met het mogelijk voorkomen van deze soorten.

Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen of sporen van reptielen aangetroffen. Van De Holenberg zelf geen waarnemingen bekend van reptielen. Uit de ruimere omgeving is wel het voorkomen van levendbarende hagedis bekend. Mogelijk zou ook hazelworm (in lage dichtheden) in de Maashorst kunnen voorkomen. De bestaande camping heeft weinig of geen potenties voor reptielen. Het uitbreidingsgebied heeft bij de beoogde inrichting wel een zeker potentie voor reptielen.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde zoogdiersoorten aangetroffen. Wel zijn in het NDFD waarnemingen van eekhoorn opgenomen. Het bosgebied van De Holenberg vormt een geschikt leefgebied voor eekhoorn. Nesten van eekhoorn zijn bij het veldbezoek echter niet gezien. Mede door het bladerdek van de bomen kunnen deze aan het oog onttrokken zijn. Gezien de geschiktheid van De Holenberg als leefgebied en eerdere waarnemingen mag worden verondersteld dat eekhoorn in het plangebied voorkomt.

Uit de omgeving is het voorkomen van das bekend. Op de nabij gelegen in ontwikkeling zijnde natuurbegraafplaats zijn burchten aanwezig. Graslanden en akkers in de omgeving vormen foerageergebied van de das. De camping zelf heeft vanwege zijn recreatieve gebruik geen wezenlijke betekenis voor de das. Het gebied voor de uitbreiding heeft wel potenties voor de das, met name als foerageergebied.

Uit de omgeving zijn verder soorten bekend als haas, konijn, egel, diverse muizensoorten en kleine marterachtigen en ree. Egel, konijn en verschillende muizensoorten komen met zekerheid voor op de bestaande camping.

Het uitbreidingsgebied heeft ook een zekere betekenis voor haas, ree en kleine marterachtigen.

Vleermuizen

De bebouwing op De Holenberg is beoordeeld op hun geschiktheid als verblijfplaats voor vleermuizen. De houten gebouwen voor de sanitaire voorzieningen en verblijfaccommodaties bieden weinig mogelijkheden. Hooguit kunnen betreffende gebouwen incidenteel ruimte bieden voor tijdelijk zomerverblijf van een enkele individuele vleermuis (dwergvleermuis).

In het bosopstand van De Holenberg zijn geen bomen aangetroffen met potentiële vleermuisverblijfplaatsen voor grotere groepen vleermuizen. Ook hier is echter een enkel tijdelijk zomerverblijf van een individuele vleermuis niet uit te sluiten. Tevens kan de aanwezigheid van paarverblijven van ruige dwergvleermuis of rosse vleermuis niet worden uitgesloten.

In het NDFD zitten uit de omgeving waarnemingen van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en rosse vleermuis. Van De Holenberg zijn 3 waarnemingen bekend van 'jagende' gewone dwergvleermuizen langs de zuidrand

van de camping. Waarnemingen van andere vleermuizen binnen het plangebied of in de omgeving van het plangebied ontbreken in het NDFF.

Bij vleermuisonderzoek voor de Natuurbegraafplaats Maashorst zijn in een boerderij langs de Franse Baan op circa 400 meter afstand van het plangebied sporen van grootoorvleermuis gevonden waarbij op basis van de minimale hoeveelheid sporen (uitwerpselen) werd geoordeeld dat dit geen vaste rust- en verblijfplaats betreft maar een plek die hooguit incidenteel wordt benut (Koopman – Van Roon et al. 2015). Bij eerder onderzoek (Heins 2014) werd bij deze boerderij ook een baltsende gewone dwergvleermuis waargenomen. In het bos van de natuurbegraafplaats zijn geen vaste verblijfplaatsen waargenomen (Heins 2014). Wel werden enkele losse waarnemingen van een enkele foeragerende rosse vleermuis en een *myotis spec.* (niet verder op naam gebracht). Verblijfplaatsen werden echter niet gevonden.

Het voorkomen van vleermuizen kan op basis hiervan niet bij voorbaat worden uitgesloten.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats²

Op De Holenberg zijn geen jaarrond beschermde nestplaatsen (bijv. roofvogels, uilen en gierzwaluw) aangetroffen. Gezien het recreatieve gebruik van het gebied worden ook geen roofvogels of uilen verwacht. Ook huismus is niet waargenomen. In de te amoveren gebouwen zijn geen nesten aangetroffen.

Op het campingterrein komen wel diverse vogelsoorten voor die het terrein als broedgebied zullen of kunnen benutten: koolmees, merel, pimpelmees, houtduif, zanglijster, appelvink, vink, roodborst, heggemus (soorten waargenomen tijdens veldbezoek).

² Op grond van door het ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespendif, zwarte wouw.

4 Effecten op beschermde flora en fauna

Effecten op planten, ongewervelden en vissen

Binnen het plangebied komen geen plantensoorten, ongewervelden en vissoorten voor die volgens de Wnb als beschermd zijn aangemerkt. Effecten op beschermde planten, ongewervelden en vissen worden daarmee uitgesloten. Dit geldt zowel voor de bestaande camping als voor het uitbreidingsgebied.

Overtreding van verbodsbepalingen uit de WN zijn ten aanzien van planten, ongewervelden en vissen daarmee uit te sluiten.

Effecten op amfibieën en reptielen

Momenteel komen geen beschermde amfibiesoorten en reptielsoorten uit tabel 1 Wnb binnen het plangebied voor. Wel komen die in de omgeving voor: levendbarende hagedis, rugstreeppad en alpenwatersalamander. Uit het veldonderzoek blijkt dat met name het uitbreidingsgebied in potentie voortplantingsbiotoop en landbiotoop voor de drie soorten omvat. Omdat betreffende soorten op dit moment nog niet voorkomen binnen het plangebied kunnen voor nu effecten op betreffende soorten .

Gezien de potenties die er met name in het uitbreidingsgebied voor deze soorten zijn is het mogelijk dat zij zich (in de nabije) toekomst gaan vestigen. Met name bij ontwikkelingen in het uitbreidingsgebied zal daar dan rekening mee moeten worden gehouden. Een eventuele aanwezigheid van betreffende soorten betekent overigens niet dat er dan ook direct effecten zullen zijn. Indien bij planvorming en uitvoering rekening wordt gehouden met de aanwezigheid van deze soorten en er zo nodig aanvullende maatregelen worden getroffen, zijn effecten eenvoudig te voorkomen.

Mogelijk komen wel de algemene beschermde amfibieën gewone pad en middelste groene kikker voor. Voor deze soorten geldt binnen de provincie Noord-Brabant een algemeen ontheffing voor overtreding van de bepalingen uit de Wnb.

Effecten op grondgebonden zoogdieren

Met zekerheid komt eekhoorn voor (huidige camping). Daarnaast kan incidentele aanwezigheid van een boommarter evenmin worden uitgesloten. Bij kap van bomen (van toepassing op de huidige camping) kunnen daarom effecten op deze soorten niet op voorhand worden uitgesloten. Met gerichte maatregelen zijn eventuele effecten en daarmee overtreding van de verbodsbepalingen uit de Wnb echter te voorkomen. In § 6.3 worden hiervoor enkele aanbevelingen gedaan.

Effecten op de in de omgeving voorkomende das worden uitgesloten. Binnen het plangebied komen geen burchten (verblijfplaatsen) voor en enkel het uitbreidingsgebied is onderdeel van het foerageergebied van das. Dit zal in de toekomst bij de voorgestane veranderingen niet veranderen. Mogelijk krijgt het uitbreidingsgebied van de camping nog wat meer potentie als foerageergebied door een meer diverse inrichting waarin ook vruchtdragende bomen en struiken worden aangeplant en het betreffende gebied ook een wat minder open karakter krijgt.

Daarnaast komen diverse 'overige' beschermde zoogdiersoorten voor: konijn, haas, egel, diverse soorten muizen en kleine marterachtigen. Voor deze soorten zijn effecten en overtreding van de verbodsbepalingen niet uit te sluiten. Voor wezel en hermelijn (kleine marterachtigen) geldt dat in Noord-Brabant na de eerste 6 maanden van 2017 niet meer een automatische vrijstelling geldt. Hoe het daarna verloopt met een dergelijke vrijstelling voor deze soorten in Noord-Brabant is nog onduidelijk. Met gericht maatregelen kunnen effecten voor deze algemene beschermde soorten worden geminimaliseerd. In § 6.3 worden hier aanbevelingen voor gedaan.

Effecten op vleermuizen

Op basis van de quick scan kunnen vaste rust- en verblijfplaatsen binnen het plangebied niet worden uitgesloten. Aanvullend onderzoek kan hier uitsluitel over geven. Bij kap van bomen en verwijdering van bouwwerken kunnen mogelijk (individuele) zomerverblijven en paarplaatsen van soorten als gewone dwergvleermuis, rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis verdwijnen. Middels aanvullende maatregelen kan dit voorkomen dan wel gemitigeerd worden, waardoor de functionaliteit van het plangebied voor vleermuizen gewaarborgd blijft. In § 6.3 worden daar aanbevelingen voor gedaan.

Voor de beschermde status en de daarmee samenhangende consequenties bij ruimtelijke ontwikkelingen is er geen verschil tussen de benadering in de Wnb.

Effecten op broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen en overige broedvogels

In het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Effecten op jaarrond beschermde nesten en overtreding van verbodsbepalingen zijn daarom op dit moment uitgesloten.

Dit betekent niet dat deze dan ook in komende jaren niet voor zullen komen en daarmee op enig moment wel sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen. Middels aanvullende maatregelen is dat echter te voorkomen. In § 6.3 worden daar aanbevelingen voor gedaan.

Met betrekking tot de overige broedvogels geldt vanaf 1 januari 2017 dat opzettelijke verstoring niet is toegestaan maar dat niet opzettelijke verstoring niet meer als een overtreding van de verbodsbepalingen wordt gezien. Het plangebied heeft voor geen enkele vogelsoort een meer dan gemiddelde waarde of functie. In de omgeving komt op zeer ruime schaal overeenkomstig biotoop (bos) voor waardoor de goede staat van instandhouding van vogelpopulaties niet in het geding is.

Wel geldt nog steeds het voorzorgsprincipe en dient verstoring waar mogelijk te worden voorkomen. In § 6.3 worden daar aanbevelingen toe gedaan.

5 Natuurnetwerk Noord-Brabant

5.1 Algemene omschrijving waarden en kenmerken

Voor de beschrijving van de waarden en kenmerken van het NNN in Noord-Brabant (het NNB) heeft de provincie Brabant de provincie op gedeeld in 10 verschillende deelgebieden ('Stroomgebieden'). De Hohenberg ligt binnen het stroomgebied Oost-Brabant.

Eerste uitgangspunt bij de bepaling van waarden en kenmerken zijn volgens de provincie: *“Abiotische factoren zoals bodem en water zijn in belangrijke mate bepalend voor de ontwikkelingsmogelijkheden van natuur en landschap. Deze abiotische factoren worden voor een groot deel bepaald door de geomorfologie.”*

Belangrijke vormende factor is de Peelhorst- en Gravebreuk met daar omheen voorkomende horsten (omhoog bewegende delen) en slenken (omlaag bewegende delen). Het gebied kent een afwisseling van laagtes, dekzandruggen, stuifduinen en dekzandvlaktes. In de lage natte delen vond in het verleden op grote schaal hoogveenvorming plaats dat deels ook weer ontgonnen is. Elders ontstonden in uitgestoven laagtes vennen. Hogere delen omvatten heides, bossen en landbouwgronden. Onder invloed van langdurig landbouwgebruik zijn eerdgronden ontstaan (zandgronden met een organische stofrijke bovenlaag die donker kleurt). Door het gebied lopen diverse beken. Kenmerkend voor de beekdalen zijn de natte graslanden, de kleinschaligheid en moerasbossen. In onderstaand kader staan de doelstellingen zoals opgenomen in het provinciaal natuurbeleidsplan

De doelstellingen voor het plangebied 'Oost-Brabant' bestaan uit:

- het behouden, versterken, herstellen en ontwikkelen van karakteristieke en/of zeldzame, bedreigde of moeilijk vervangbare natuur- en landschapswaarden. Voorbeelden hiervan zijn natte soortenrijke schraalgraslanden (onder meer Dotterbloemhooiland en Blauwgrasland), gebufferde vennen, broekbossen, vochtige soortenrijke loofbossen, kleinschalige beekdallandschappen en soorten zoals de Brede orchis, Slanke sleutelbloem, Waterlobelia, IJsvogel en Das;
- het vormen van aaneengesloten natuurgebieden, om zodoende negatieve effecten te verkleinen, de beheerbaarheid te vergroten, en om lokale grondwatersystemen, (landschaps)ecologische relaties en gradiënten te kunnen behouden of te herstellen;
- het herstellen van droge en natte verbindingzones via onder meer beken, waterlopen, dekzandruggen, dijktafsluitingen en bossen, om hiermede de relaties tussen de gebieden te verstevigen en isolatie van populaties op te heffen. In het bijzonder geldt dit voor de amfibieën, dagvlinders, zoogdieren (onder meer vleermuizen en de Das), bosvogels en vissen.

Om de doelstellingen te kunnen realiseren is voor de meeste natuurgebieden een afstemming noodzakelijk met de kwaliteit en/of kwantiteit van onder andere het oppervlakte- en grondwater, de landbouw, bosbouw en recreatie.

5.2 Specifieke omschrijving waarden en kenmerken

Het stroomgebied Oost-Brabant is voor de beschrijving van de meer gebiedsspecifieke waarden en kenmerken op haar beurt ook weer onderverdeeld in een reeks deelgebieden. Camping de Holenberg ligt op de rand van het deelgebied 'De Maashorst' en 'De Gaalsche en Reeksche Heide'. In het onderstaand kader staat de beschrijving van de waarden en kenmerken zoals is verwoord in bijlage 4 'Omschrijving Stroomgebieden' bij het natuurbeleidsplan (Provincie Noord-Brabant 2012).

36. Maashorst

Historische en actuele kenmerken en waarden

Het deelgebied bestaat nu overwegend uit soortenarme en droge bossen waarin naaldhoutsoorten aspectbepalend zijn. Hier en daar komen in het boslandschap nog restanten van de vroeger uitgestrekte heidevelden voor, alsmede enkele vennetjes. Het heideareaal is door het kappen van bos en verschraling van landbouwgronden de laatste jaren verder uitgebreid.

Nabij de gehuchten Slabroek en Loo liggen de 'brongebieden' van respectievelijk de Kraaivenloop en Groote Wetering. In de dalen komen plaatselijk nog wijstverschijnselen voor en plantensoorten zoals Adderwortel en Slanke Sleutelbloem. In en nabij het dal van de Kraaivenloop komen Rugstreepad en Heikikker voor. Elders in de Maashorst zijn Nachtzwaluw, Boomleeuwerik, Wespendif, Havik, Boomvalk, Ransuil, Kruisbek, Das en Levendbarende hagedis te vinden.

Natuur- en landschapsdoelstellingen

Het einddoel bestaat uit de ontwikkeling van een begeleid-natuurlijke eenheid met een oppervlakte van circa 2130 hectaren. De eenheid zal op termijn grotendeels bestaan uit een besloten boslandschap (voornamelijk Berken-Eikenbos en plaatselijk Beuken-Eikenbos). Extensieve inzet van grote grazers kunnen voor wat meer structuurvariatie zorgen binnen het boscomplex.

35. Gaalsche en Reeksche Heide

Historische en actuele kenmerken en waarden

De Gaalsche en Reeksche Heide bestaan overwegend uit naaldhout met hier en daar nog restanten van het vroegere heidelandschap in de vorm van veelal vergraste heideveldjes. De bossen zijn een leefgebied voor de Sperwer, Ransuil, Zwarte specht en de Das.

Natuur- en landschapsdoelstellingen

De bossen behouden het multifunctionele karakter en de vergraste heideveldjes worden hersteld.

In de beheertypekaart van het provinciale natuurbeheerplan 2017 heeft het bosdeel van De Holenberg het beheertype N16.01 Droog bos met productie meegekregen. In de ambitiekaart is dit eveneens het type N16.01.

Figuur 4 Uitsnede uit de kaart van het ontwerp Natuurbeheerplan 2017 met in bruin en groen de ambitie voor het onderdeel natuur en geel het onderdeel agrarisch natuurbeheer

Figuur 5 Voorstel herbegrenzing NNN. Links boven in donker groen het aan het NNN toe te voegen gebied. Rechts in groen aangegeven het gebied van de camping wat uit het NNN wordt gehaald.

Het aan het NNN toe te voegen gebied betreft een vrij recent als natuur ingericht terrein. Op het terrein is bos aangeplant en zijn twee poelen / vennen gegraven. Bij de inrichting is aansluiting gezocht bij het aanliggende natuurgebied Maashorst dat onderdeel is van het NNN. Doordat dit gebied al als natuur is ingericht kan worden gesteld dat compensatie al is gerealiseerd voordat ander gebied aan het NNN wordt onttrokken.

5.3 De waarden en kenmerken op De Holenberg

Camping De Holenberg is gesitueerd op een relatief reliëfrijk hogere zandgrond. Voor ca. 1900 bestond het gebied uit heide / woeste grond. Rond 1900 zijn de eerste bosaanplanten. De Holenberg omvat nog een deel van die bosaanplanten. Rondom De Holenberg ziet men vervolgens dat geleidelijk aan meer bos wordt aangeplant (westelijk) en steeds meer grond in agrarisch gebruik wordt genomen. Relatief recent (ca. 1985) is zuidelijk van De Holenberg nog bos aangeplant.

Voor oude bosgronden is bij de samenstelling van de kaart met oude bosgroeiplaatsen de regel gehanteerd dat bossen al rond 1850 op kaart moeten staan en er sindsdien altijd bos heeft gestaan (Van Dorland et al. 2012) Volgens deze regel is binnen het plangebied geen sprake van oude bosgrond.

Het bos van De Holenberg is een droog gemengd bos (grove den, berk, eik). In de ondergroei komen geen bijzondere soorten voor. Wel komt de exoot Amerikaanse vogelkers voor. Gezien het gebruik als camping is het gebied weinig geschikt als broedgebied voor genoemde vogelsoorten (zie kaders). Incidenteel zijn ze mogelijk wel waar te nemen. De Holenberg heeft geen wezenlijke betekenis voor betreffende vogelsoorten.

In de omgeving komen das, levendbarende hagedis en rugstreppad voor. Ook voor deze soorten heeft De Holenberg door het gebruik als camping geen wezenlijke betekenis. Het gebied voor de beoogde uitbreiding van het NNN kan van meer betekenis zijn voor das, rugstreppad en levendbarende hagedis. De inrichting met twee 'vennen' en passende bosaanplant biedt potentieel geschikt foerageergebied voor das en voortplantingsgebied voor rugstreppad. De schrale vegetaties langs de vennen en het pad door het gebied vormen potentieel geschikt leefgebied voor levendbarende hagedis. Door de ligging en een ander type van mogelijk recreatief gebruik heerst er binnen dit gebied ook een grotere rust en is er dus ook mindere versturende invloed van menselijke aanwezigheid.

Landschappelijk sluit de bestaande camping aan op het bosgebied van de Maashorst. Het deel van de beoogde uitbreiding vormt landschappelijk een overgang tussen besloten bosgebied en open agrarisch gebied.

5.4 Effecten op de wezenlijke waarden en kenmerken

Het bosgebied van de Holenberg was al camping voordat het gebied werd begrensd als EHS, de voorloper van het NNB. Door deze functie is de ecologische waarde

beperkt en heeft het bos op de camping ook niet de functie van Droog bos met productie (N16.01) omdat productie feitelijk niet wordt uitgeoefend. De nadruk ligt op het recreatieve gebruik. Het bestemmingsplan stelt voor om de begrenzing als NNB van het bosgebied te laten vervallen. Hiermee neemt het oppervlak NNB effectief af. Het bestemmingsplan voorziet echter ook in het toevoegen een perceel van gelijke omvang aan de overzijde van de Udensedreef aan het NNB. Hiermee is er effectief geen afname van het oppervlak NNB. Er treedt een kleine verschuiving op in beheertypen. Voor droog bos met productie N16.01 komen voor een klein deel ook het beheertypen, Poel (L01.01) in de plaats. Hiermee wordt de diversiteit binnen het NNB vergroot en worden meer / betere leefomstandigheden gecreëerd voor planten, amfibieën, reptielen en ongewervelden. De algehele natuurwaarde neemt hiermee toe.

Met het buiten het NNB halen van het bos op de camping worden geen oude bosgronden aan het NNB onttrokken. Wel valt een klein deel reliëfrijke dekzanden/stuifzanden buiten het NNB.

Het bosgebied van de camping blijft ook nadat het uit het NNB is gehaald bosgebied. Want de camping wil het bos behouden als een van de waarden van de camping. Hiermee blijft ook de huidige waarden behouden. Het als natuur ingerichte perceel dat wordt toegevoegd krijgt door zijn inrichting minimaal een gelijke landschappelijke en ecologische waarde als het bos op de camping. Het NNB behoud hiermee dus minimaal zijn huidige waarden.

De camping richt zich in de toekomst op ouderen en zorgvakanties. Dit zal leiden tot een relatief rustige vorm van verblijfsrecreatie. Hiermee wordt de camping wat betreft geluid stiller dan in de huidige vorm. De rust binnen de aanliggende NNB is daarmee beter gewaarborgd dan bij de huidige opzet van de camping. De nieuwe opzet van de camping zal niet leiden tot meer 'lichtvervuiling'. Deze zal op het huidige niveau blijven omdat het oppervlak met verblijfsrecreatie min of meer gelijk blijft.

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies Wnb

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

- Op basis van de huidige kennis kan niet worden ingeschat of er daadwerkelijk een effect op vleermuizen zal optreden. Nader onderzoek moet dit uitwijzen.
- Voorafgaande aan het verwijderen van de beplanting en amoveren van gebouwen moet rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. In de beplanting zijn nesten van algemene vogelsoorten aanwezig.
- Het nieuw gegraven 'ven' en de nieuwe schrale kruiden en bloemrijke vegetaties krijgen in de toekomst mogelijk betekenis voor de beschermde alpenwatersalamander, rugstreeppad en levendbarende hagedis. Indien deze soorten verschijnen zal daar in het vervolg rekening mee gehouden moeten worden om effecten te voorkomen.
- Het plangebied heeft betekenis voor algemene soorten amfibieën en zoogdieren. Voor deze soorten geldt volgens de provinciale vrijstellingslijst een vrijstelling ten aanzien van ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en onderhoud.
- Er dient in het algemeen rekening worden gehouden met overige soorten planten en dieren in het kader van de zorgplicht.
- Bij ingaan van de Wet Natuurbescherming (1 januari 2017) moet zeker het eerste half jaar rekening worden gehouden met het voorkomen van wezel en hermelijn (kleine marterachtigen). Voor deze soorten geldt in de provincie Noord-Brabant dan geen vrijstelling voor overtreding van verbodsbepalingen en is mogelijk een vergunning/ontheffing volgens de Wnb benodigd.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de aangetroffen beschermde soorten.
- De natuurwetgeving hoeft de realisatie van het bestemmingsplan niet in de weg te staan. Er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van soorten en met aanvullende maatregelen kunnen eventuele effecten worden voorkomen dan wel zodanig geminimaliseerd dat het verkrijgen van noodzakelijke ontheffing mogelijk moet zijn.

6.2 Conclusies NNB

Met betrekking tot het Natuurnetwerk Brabant kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- Herbegrenzing zoals voorgesteld leidt niet tot een negatief effect op de waarden en kenmerken van het NNB.
- Herbergenzing zoals voorgesteld leidt niet tot een afname van het oppervlak NNB.
- De voorgestelde aanpassing van de camping leidt niet tot negatieve effecten op het NNB in kwantitatieve en kwalitatieve zin .

6.3 Aanbevelingen

Voorkomen en verzachten effecten

- Voorafgaand aan het verwijderen van bouwwerken en verwijderen beplanting / vegetaties controleren of hier dieren (zoogdieren, amfibieën) in verscholen zitten en eventueel aangetroffen dieren verplaatsen naar een nabij gelegen geschikte omgeving en het vervolgens voorkomen dat dieren weer terug naar hun oude verblijfplaats kunnen trekken.
- Verwijderen van bouwwerken en beplanting / vegetaties buiten de kwetsbare perioden (voortplantingsperiode) van dieren (zoogdieren, vogels).
- Bij toch verwijderen van bouwwerken binnen broedperiode van vogels voorafgaand aan die broedperiode maatregelen treffen die voorkomen dat vogels in betreffende bouwwerken kunnen gaan nestelen
- Bij verwijdering van beplanting binnen het broedseizoen deze beplanting eerst controleren op het voorkomen van broedvogels en bij aanwezigheid het verwijderen uitstellen tot de broedsels zijn uitgevlogen
- Bij kap die bomen sparen waarin verblijfplaatsen van zoogdieren bevinden. Kort voor de kap dient te kappen boombeplanting daarom gecontroleerd te worden op het voorkomen van eekhoornnesten etc.. De kapplannen dan zodanig bijstellen dat de functionaliteit van betreffende bomen als verblijfplaats voor zoogdieren behouden blijft.
- Ven periodiek controleren op de aanwezigheid van rugstreepad en alpenwatersalamander en vervolgens waar noodzakelijk rekening houden met de aanwezigheid van deze soorten bij inrichting en beheer (wegvangen en verplaatsen naar ander geschikt leefgebied in de nabije omgeving).
- Randzones tussen bos en schrale kruidachtige vegetaties periodiek controleren op aanwezigheid van levendbarende hagedis en vervolgens waar noodzakelijk rekening houden met de aanwezigheid van deze soorten bij inrichting en beheer (wegvangen en verplaatsen naar ander geschikt leefgebied in de nabije omgeving).

Nader onderzoek

Naar het voorkomen van en effecten op vleermuizen zal nader onderzoek moeten worden uitgevoerd. Zonder dit onderzoek kan geen voldoende betrouwbare uitspraak worden gedaan over de effecten op vleermuizen en het overtreden van verbodsbepalingen.

Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek kan het nodig zijn dat er voor deze soorten vrijstelling of ontheffing wordt verkregen en dat er aanvullende mitigerende of compenserende maatregelen moeten worden getroffen.

Het inventariseren van kleine marterachtigen is lastig en meest onvolledig. Nader onderzoek leidt maar zeer beperkt tot resultaten. Zeker als deze soorten slechts incidenteel voorkomen heeft aanvullend onderzoek weinig meerwaarde. In dit geval wordt daarom geen aanvullend onderzoek naar het voorkomen van kleine

marterachtigen voor gesteld maar is het zinvoller om in een werkprotocol maatregelen uit te werken waarmee effecten op kleine marterachtigen worden voorkomen.

7 Literatuur

- Dorland G.J. van, R.J. Bijlsma, D. Bal & J.A.M. Janssen, 2012. Een kaart van de oude bosgroeiplaatsen in Nederland. Basisbestand voor de bepaling van de landelijke verspreiding van de habitattypen Beuken-eikenbossen met hulst (H9120) en Oude eikenbossen (H9190)]. Alterra-rapport 2376. Alterra Wageningen.
- Dijk, R. van, 2014. Protocol flora en fauna. Natuurbegraafplaats de Maashorst te Schaijk. Eelerwoude, Culemborg.
- Heins, R. 2014a. Quickscan flora en fauna. Franse Baan te Schaijk. Versie 5. Eelerwoude, Culemborg.
- Heins, R. 2014b. Onderzoek vleermuizen en vogels. Franse Baan te Schaijk. Eelerwoude, Culemborg.
- Koopman – van Roon, A.D.G, G.J. Brandjes en E. Korsten. 2015. Natuurbegraafplaats Maashorst. Uitvoering ecologische begeleiding en werkprotocol. Bureau Waardenburg Rapportnr. 15-033. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- Limpt P. van & G. Stoffelen, 2016. Ultbreiding camping de Holenberg, Udensedreef Schaijk. Praedium Coöperate UA, Vught.
- Provincie Noord-Brabant, 2012. Natuurbeheerplan 2013 Provincie Noord-Brabant. Bijlage 4 Gebiedsbeschrijving 'Stroomgebieden'. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.
- Provincie Noord-Brabant, 2012. Natuurbeheerplan 2013 Provincie Noord-Brabant. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.
- Provincie Noord-Brabant, 2015. Natuurbeheerplan 2016 Provincie Noord-Brabant CONCEPT. Provincie Noord-Brabant, 's-Hertogenbosch.

Bijlage 1 Kader Wet natuurbescherming

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf 1.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf 1.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en in deze bijlage samengevat in paragraaf 1.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten'. Dit laatste hoofdstuk en andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

1.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht houdt in elk geval in dat handelingen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat ze nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten achterwege blijven, dan wel dat noodzakelijke maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen ze beperkt of ongedaan worden gemaakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle

van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrictlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrictlijn;

- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

1.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrictlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Gezien de ligging van het projectgebied op ruime afstand van het meest nabij gelegen Natura 2000-gebied en het niet voorzien van effecten op beschermde gebieden, zal hier niet verder worden ingegaan op dit onderdeel van de wet.

1.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels (VR artikel 1) te doden of te vangen.

2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder 1 te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld onder 1 te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld onder 1 opzettelijk te storen.
5. Het verbod, opzettelijk storen, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd³. Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder 1 in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden **planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Het is verboden in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage bij de Wet, onderdeel A, natuurbescherming opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
3. Het is verboden **vaatplanten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

In de Bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd. Sommige vogelsoorten vallen daarmee zowel onder het 'Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn' als onder het 'Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn'. Het 'Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn' is ten aanzien van 'verstoren' strikter dan het 'Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn'. Aan de andere kant zijn de ontheffingsgronden voor het 'Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn' weer beperkter dan voor 'Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn'. We gaan in het toetsingskader zekerheidshalve uit van het juridisch strengste beschermingsregime.

³ [Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.](#)

Ontheffingen en vrijstellingen

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.